

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра філософії
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова Вченої ради інституту/факультету

«18» травня 2021 року

Кіпенський А.В.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНА ФУТУРОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

галузь знань 03 – гуманітарні науки

спеціальність 033 - філософія

освітньо-наукова програма філософія

вид дисципліни професійна підготовка
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання очно / заочна
(очно / заочна)

Харків – 2021 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни

Екологічна футурологія

Розробники:

Проф. кафедри філософії

(підпис)

Годзь Н.Б.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

філософії

Протокол від «18» травня 2021 року, №12

Завідувач кафедри

(підпис)

Гарарось Я.В.

Завідувач аспірантури

(підпис)

Штефан В.В.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис голови Вченої ради інституту/факультету

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни:

Метою слугує задача формування поглиблених теоретичних знань у сфері міжпредметних зв'язків поміж філософією, прогностикою (математичними та, відповідно, статистичними дослідженнями), футурологією та екологією. Відповідно у слухачів формується новий рівень розуміння можливостей та задач філософії з метою закріплення їх здатності до критичного мислення на ґрунті розуміння розвитку історії філософії; використовувати свій інтелектуальний потенціал для аналізу та оцінки різноманітних підходів до фактів, їхнього аналізу, критики. Матеріал курсу формує новий рівень світогляду та допомагає конструювати нові наукові пошуки, відштовхуючись від концептуальних позицій у сучасній філософській парадигми та таких мега та метадисциплінах, як екологія та футурологія (прогностика).

Компетентності:

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій

Результати навчання:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших

дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії	
Теорії раціоналізму: науково-філософські та педагогічні методології	
Філософсько-антропологічний дискурс сучасності	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання аспірантів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	120/4	40	80	30		10	40			+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 33,3%:

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л ПЗ ПЗ СР)	Кількість годин	<p style="text-align: center;">Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.</p>	<p style="text-align: center;">Рекомендована література (базова, допоміжна)</p>
1	Л	1	<p>Т.1.Поняття про Екологію та футурологію. Цілі, предмет та задача курсу. Зв'язок екології та футурології з іншими філософськими дисциплінами.</p> <p>1. Філософські підстави вивчення нового знання 2. Філософія і наука у річищі самоозначення мети та цілей власного дослідження 3. Філософія екології та її предмет та об'єкт дослідження 4. Футурологія та прогностика та їх зв'язок з філософією</p>	/1, 2, 3, 7, 22,27, 25./
2	Л	1	<p>Т2. Головні функції філософії у межах футурологічних досліджень</p> <p>1. Актуальні питання філософського аналізу наукового знання 2. Сучасні фактори та засоби шляхів «екологізації» філософії й аналіз можливостей вирішення глобальних і локальних екологічних проблем 3. Прогностика та футурологія, їх зв'язок та еволюціонування знання в рамках дисциплін</p>	/1, 4, 5, 22, 48, 61, 62, 63./
3	Л	2	<p>Т.3. Розвиток та взаємодія «нового» та «старого» знання на прикладі еволюціонування екології як науки</p> <p>1. Розгляд питання росту знання та виникаючих при цьому певних ускладнень 2. Значення процесів конвенції та комунікації у науковій та філософській спільноті 3. Види та функції конвенцій у науковій спільноті</p>	/1, 6, 7, 8, 17, 18, 27, 28, 36, 37, 54/
4	Л	2	<p>Т.4. Виникнення та історія розвитку та футурології як науки</p> <p>1. Аналіз позитивної та негативної комунікації в науці та її наслідків 2. Еволюціонування ідей під час наукової творчості та їх властивість до наслідування 3. Аналіз генеалогії прогностичних досліджень у філософському контексті</p>	/1, 9, 10, 11, 12, 50, 53, 54, 55, 56, 57./

5	С	2	<p>Т.1. Аналіз питання евристичної характеристики нових ідей у прогностиці та футурології</p> <p>1. Методологічні аспекти прогностичного пізнання та аналіз їх закономірного впливу на проведення досліджень</p> <p>2. Аналіз виникнення та розвитку причин філософського розгляду екології та футурології загалом</p> <p>3. Філософський сенс розуміння феномену «обмеження ресурсів» та зв'язок науки та техніки у цьому контексті</p>	/1, 11, 12, 13, 28, 29, 47, 58, 59, 60./
6	Л	1	<p>Т.5. Огляд загальних питань філософії науки та її орієнтирів в контексті екологічних та футурологічних наукових інтересів</p> <p>1. Значення розгляду соціально-філософського пізнання майбутнього у контексті таких його форм як подієве прогнозування, філософсько-художнє й т.п</p> <p>2. Аналіз взаємодії та впливу на свідомість уявлень про «реальне майбутнє» та «соціально бажане майбутнє»</p>	/1, 14, 15, 16, 17, 39, 40, 42, 47, 60, 61, 62, 63./
7	Л	1	<p>Т.6. Розгляд феномену часу та вічності у соціальному контексті з точки зору футурології та прогностики, час у екологічних системах</p> <p>1. Час фундаментальний та концептуальний у філософських дослідженнях, еволюція розуміння феномену часу у філософських дослідженнях.</p> <p>2. Визначення поняття «майбутнє» та «прийдешнє», національна специфіка сприйняття часу</p> <p>3. Наукове прогнозування як механізм формування «образу майбутнього»</p>	/1, 16, 17, 18, 19, 31, 32, 33, 64, 65, 66, 67, 68./
8	Л	2	<p>Т.7. Еволюція екології як науки, аналіз її методів у теоретичному пізнанні сучасного світу та його системах та процесах</p> <p>1. Внутрішній устрій та еволюція галузі екологічного знання у площині наукового знання в цілому</p> <p>2. Загальні теоретико-методологічні основи дослідження екологічних проблем сучасності</p> <p>3. Розвиток екологічних дисциплін та їх статус в умовах кризи техногенної цивілізації</p>	/1, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 34, 35, 39, 43, 51, 68./
9	Л	2	<p>Т.8. Значення екологічного виховання та сучасна державна політика</p> <p>1. Взаємозв'язок між екологією та сучасною філософією</p> <p>2. Екологія та трансформація її у мега- та метадисципліну</p> <p>3. Екологічне знання та вплив сучасних потреб на предмет та об'єкт екологічного дослідження та практичного застосування знання</p>	/1, 24, 25, 31, 34, 45, 46./

10	С	2	<p>Т.2. Процес створення понять у науці на прикладі екології та футурології</p> <p>1. Екологічна філософія або філософія екології</p> <p>2. Гносеологічний оптимізм або гносеологічний песимізм у питаннях сприйняття екології як практичної дисципліни</p> <p>3. Концепція єдиної теорії екологічної безпеки та зміна парадигм як явище часу</p> <p>4. Вплив етнекологічної картини світу на розвиток суспільства</p>	/1, 26, 27, 31, 34, 35, 36, 37, 41, 42./
11	Л	2	<p>Т.9. Наукові основи, когнітивні джерела, етапи майбутнього та міра невизначеності у футурології та прогностиці</p> <p>1. Головні підходи до вивчення футурології та прогнозування</p> <p>2. Вплив ідеологічних аспектів на прогнозування та футурологію</p> <p>3. Загальні методи прогнозування (екстраполяція, завбачення, моделювання, сценарії, форсайти), глобальні та локальні прогнози</p> <p>4. Структура та головні елементи футурології та прогностики</p>	/1, 20, 24, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 45, 46, 47, 48, 49, 60, 70./
12	Л	2	<p>Т.10. Аналіз тенденцій розвитку технологій у системі «суспільства – технології – промисловість»</p> <p>1. Вплив концепції після індустріального розвитку на футурологічні дослідження</p> <p>2. Значення соціально-філософських основ футурологічної публіцистики у науковому та філософському контексті</p> <p>3. Головні етапи становлення та розвитку уявлень про майбутнє</p> <p>4. Головні етапи становлення та розвитку уявлень про предмет екології у майбутньому</p>	/1, 33, 41, 42, 43, 51, 52, 56, 59, 63./
13	Л	2	<p>Т.11. Вплив літератури загалом та наукової фантастики на футурологію</p> <p>1. Виникнення та еволюціонування науково-фантастичної літератури</p> <p>2. Аналіз закордонної фантастики та її тенденцій у системі екологічних уявлень</p> <p>3. Аналіз української фантастики та фантастики у східній Європі</p>	/1, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 58, 59, 60./

14	Л	2	<p>Т.12. Практичне застосування результатів футурологічних досліджень та прогнозування в сфері промисловості; медицини та освіти, техніки майбутнього, макро та мікротехнологій, склад та діяльність родин у майбутньому</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концептуальні особливості сценаріїв майбутнього 2. Екологія професійних захворювань та прогностичний аспект дослідження «майбутніх професій» у наведеному контексті 3. Світоглядну підстави теоретичних досліджень у футурології 4. Світоглядні підстави прикладних футурологічних досліджень 	/1, 40, 41, 42,43, 50, 52, 53, 54. 59, 61, 64, 69, 70./
15	Л	1	<p>Т.13. Побудова та застосування екологічної футурології з позиції її можливостей реалізації проекту збереження природних та соціальних систем простору, який модифікується</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перелік питань обґрунтування необхідності екологічної футурології 2. Людство в системі загально-космічного простору як специфічна проблема екологічної футурології 3. Методологія теоретичної футурології 4. Методологія прикладної футурології 	/1, 19, 21, 23. 42, 43, 44, 45, 46, 47./
16	С	2	<p>Т.3. Філософські основи футурологічного механізму проекції знання та зв'язок футурології та філософії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічна футурологія та її методи і можливості у діяльності філософів та літераторів, освітян та науковців разом з інженерами-технологами 2. Питання дослідження екологічної футурології у сучасному науковому дискурсі з позиції філософії та філософії науки 3. Розуміння феномену «Ретрофутурології» та її значення. 	/1, 8, 12, 13, 27, 62, 63./
17	Л	1	<p>Т.14. Структура екологічної футурології у плані науково-філософської концептуалізації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст дослідження питання екологічної футурології 2. Теоретико-методологічний потенціал сучасної теорії науки при дослідженні питань екологічної футурології 	/1, 9, 10. 18, 26. 34, 45, 67, 68./
18	Л	1	<p>Т.15. Екологічна футурологія та її методологічні та світоглядні аспекти</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Статус цілісності та поєднання раціонального та інтуїтивного у футурологічних дослідженнях. 2. Застосування ситуативного підходу у екологічній футурології 3. Тенденції розвитку предмета екофутурологія та створення та дії у її площині наукових понять 4. Можливості дії поняття «екологічна футурологія» у сучасних наукових дисциплінах 	/1, 15, 17, 50, 51, 54. 57, 58. 59./

19	Л	1	<p>Т.16. Значення принципу «математичного мислення» та синтез філософії та логіки математичних розрахунків у екологічній футурології</p> <p>1. Взаємодія інноваційного та традиційного у передбаченні, прогностиці та футурології.</p> <p>2. Предмет та історія розвитку футурологічного пізнання в контексті математичного мислення: статистика та прогностика та їх значення для футурології.</p> <p>3. Етапи розвитку математичних розрахунків у екологічних дослідженнях, зв'язок екології, математики та футурології.</p>	/1,4, 5. 19, 28. 34, 56./
20	С	2	<p>Т.4. Значення вивчення принципу «екології культуросфери»</p> <p>1. Взаємо зв'язок та дія ландшафту та екологічно скерованої культури як засіб формування загальної екологічної картини світу</p> <p>2. Екофілософський та футурологічний виміри людини та природи</p> <p>3. Взаємоперетин глобального та національного у понятті «Екологічний ландшафт»</p>	/112, 13, 15, 34. 36, 37, 38./
21	Л	2	<p>Т.17. Еколого-футурологічна концепція та її соціально-філософський зміст</p> <p>1. Основні космографічні моделі та гносеологія фундаментальних основ теорії екології стабільності.</p> <p>2. Зміст головних екологічних та футурологічних концепцій.</p> <p>3. Питання проблеми розуміння та трансляції концепції «стійкого», або «сталого розвитку»</p> <p>4. Розуміння та аналіз моністичних футурологічних концепцій</p> <p>5. Розуміння та аналіз плюралістичних футурологічних концепцій.</p>	/1, 14, 23, 26, 39, 48, 56./
22	Л	1	<p>Т.18. Умови дії та засоби втілення процесу екологізації футурології у науково-технічному і освітньому просторі для розвитку природозберігаючих та «чистих» технологій</p> <p>1. Екологія права та її задачі з точки зору філософії.</p> <p>2. Екологія та освіта, досвід держав у екологічній освіті.</p> <p>3. Використання знань попередників у системі екологічного контролю та моніторингу</p>	/1, 49, 50, 51, 53, 57./
23	Л	1	<p>Т.19. Соціально-економічні питання інженерної діяльності та шляхи подолання екологічних технонебезпек</p> <p>1. Перелік умов безпеки у сучасному екорозвитку, питання соціальної відповідальності.</p> <p>2. Розгляд феномену катастроф та еволюції поняття.</p> <p>3. Статус відносин держава – екологічні інституції та стратегії.</p> <p>4. Статус міждержавних відносин у суспільстві надпроблем екологічного характеру</p>	/1, 36, 38, 43, 45, 49, 50, 51./

24	Л	2	<p>Т.20. Значення втілення моделі екологічної футурології на теоретичному та практичному рівнях</p> <p>1. Продовження апробації та розробки концептів та складових поняття «екологічна футурологія»</p> <p>2. Активація процесу серед населення та у освітніх моделях.</p> <p>3. Відновлення механізму науково-дослідних та практичних наукових інституцій у соціумі та середовищі країни задля покращення природоохоронної діяльності загалом.</p>	/1, 44, 45, 47, 50, 65./
25	С	2	<p>Т.5. Значення створення культурно-екологічного мислення під час освіти як проекція людства до майбутнього</p> <p>1. Глобальні проблеми людства та еволюціонування розуміння концептів «проблема», тощо</p> <p>2. Технології та «безвідходні технології» міф чи реально можливе майбутнє.</p> <p>3. Ресурси та ставлення до них: вичерпні, відновні та невідновні.</p>	/1, 18, 34, 35, 38, 50, 52, 53./
Разом		50		

Примітки

1. Номер семестру вказують, якщо дисципліна викладається у декількох семестрах.
2. У показнику «Разом (годин)» кількість годин буде відрізнятися від загальної кількості аудиторних годин на кількість годин, що відведена на вивчення тем та питань, які вивчаються аспірантом самостійно (п. 3 додатку 8).
3. У графі 5 вказується номер відповідно до Додатку 14.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	10
2	Підготовка до практичних(лабораторних, семінарських) занять	10
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	20
4	Виконання індивідуального завдання:	40
	Разом	80

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Реферат

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1	Концепція «сталого розвитку» чи «стійкого розвитку».	Реферат потрібно виконати на 8 тижні навчання
2	Питання розуміння та перекладу поняття.	
3	Футурологія та утопія – аналіз структури, подібності та відмінності феноменів.	
4	Значення праць Фукуями у сьогоdnішньому середовищі.	
5	Соціально-філософські підстави футурологічного знання.	
6	Екологія як мета- та мегадисципліна.	
7	Значення праць К. Поппера у розумінні еволюції наукового знання.	
8	Екологічний імператив у культурі сучасного суспільства.	
9	Метафорична взаємодія концептів «Людина» та «природа» у різних мовах.	
10	Питання етноекотолгії та екологічний імператив.	
11	Розвиток та функціонування поняття «етнонаціональна специфіка сприйняття ландшафту»	
12	Чи існує проблема транскрипції та розуміння концепції «Золотого мільярду»?	
13	Наукова фантастика та її взаємодія з раціоналізаторами та науковими відкриттями.	
14	Концептуальні виміри екологічної свідомості у сучасному світі.	
15	Феномен «Грунту» та націоспецифічні особливості відношення до Землі у різних держав.	
16	«Образ майбутнього» та «Образ минулого» як трансляція та комунікація національного колективного підсвідомого.	
17	Етнопсихолінгвістика та етнокультурологія у контексті розвитку етноекотолгії.	
18	Етнопсихолінгвістика та етнокультурологія у контексті розвитку футурології.	
19	Екологічна культура: теорія і практика.	
20	Питання синтезу фізичної картини світу у філософії науки ХХ-ХХІ сторіччя.	
21	Філософське підґрунтя розвитку поняття «еколого-інформаційне суспільство».	
22	Критичний аналіз моделей постіндустріального суспільства як генеральної футурологічної стратегії у сучасних дослідженнях.	
23	Гібридні війни: їх стратегії та наслідки у полі екологічних досліджень	
24	Гібридні війни: їх стратегії та наслідки у полі футурологічних досліджень.	
25	Екологічна освіта як проект майбутнього.	
26	Соціально-субстанційна природа людини в умовах сучасного техногенного суспільства	
27	Ретрофутурологія та звернення до забутих проектів як пошук альтернативних джерел існування людства.	
28	Дослідження дискурсу майбутнього у сучасному	

26	полікультурному просторі.	
27	Значення повороту до розгляду та моделювання у просторі концепту Бердяєвської моделі «Неосередньовіччя»	
28.	Значення праць С. Лема при дослідженні фантастики та футурології.	
30.	Взаємозалежність прогнозування та футурологічних дослідів та проектів.	

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Метод лекції передбачає ознайомлення аспірантів з її планом, що допомагає стежити за послідовністю викладу матеріалу. Важливо навчити аспірантів конспектувати зміст лекції, виділяючи в ній головне. Це розвиває пам'ять, сприйняття, волю, вміння слухати, увагу, культуру мови.

При проведенні лекційних занять *методи готових знань* (коли аспіранти пасивно сприймають подану викладачем інформацію, запам'ятовують, а в разі необхідності відтворюють її) поєднуються з *дослідницьким методом* (який передбачає активну самостійну роботу аспірантів при засвоєнні знань: аналіз явищ, формулювання проблеми, висунення і перевірка гіпотез, самостійне формулювання висновків).

На початковому етапі вивчення нової інформації на лекціях переважає *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод, при якому викладач організує сприймання та усвідомлення аспірантами інформації, а учні здійснюють сприймання, осмислення і запам'ятовування її.

На певному етапі, коли викладач відчуває готовність аспірантів до інших методів навчально-пізнавальної діяльності, використовуються більш прогресивні методи:

- *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого аспіранти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;
- *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, аспіранти стежать за ходом творчого пошуку (аспірантам подається своєрідний еталон творчого мислення);
- *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють аспіранти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності аспірантів);
- *дослідницький*: викладач ставить перед аспірантами проблему, і аспіранти вирішують її самостійно, висувуючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації.

У викладанні лекційного матеріалу переважає *пояснювальний метод*, при якому викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння аспірантами.

При наявності наочного матеріалу за темою лекції (відеофільми, презентації, зразки виробів, лабораторні дослідницькі установки) використовується *інструктивно-практичний метод* викладання, при якому викладач інструктує учнів не тільки словесними, але й наочними або практичними способами, як виконувати певні практичні дії.

На відміну від лекційних занять, виконання індивідуального завдання потребує від аспіранта дещо інших навичок, тому для нього використовується *спонукальний метод навчання*, коли викладач ставить перед аспірантами проблемні питання і завдання, організовуючи їх самостійну діяльність. Аспіранти при цьому, у свою чергу, самостійно здобувають і засвоюють нові знання в основному без допомоги викладача.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі опитування, проведення контрольної роботи, виконання індивідуального завдання.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи аспіранта, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, виступу на заняттях;

- з індивідуальних завдань – шляхом оцінювання реферату та виступу на аспірантській конференції за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту (з оцінкою за 100-бальною шкалою) в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом та графіком навчального процесу.

Семестровий контроль проводиться в усній формі за контрольними завданнями або шляхом тестування з використанням технічних засобів.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення підсумкової оцінки.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності аспіранта

Поточне тестування та самостійна робота				Сума
Тема 1		Тема 20	Індивідуальне завдання	100
4	*	4	20	

* з кожної теми лекції яких передбачено 20, аспірант отримує максимально 4 бали

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 ... 100	A	відмінно
82 ... 89	B	добре
74 ... 81	C	
64 ... 73	D	задовільно
60 ... 63	E	
35 ... 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 ... 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

- 1) навчальна програма,
- 2) робоча навчальна програма
- 3) плани семінарських занять
- 4) екзаменаційні питання
- 5) бібліотечний фонд університету і кафедри
- 6) електронні версії навчальної і наукової літератури

Складові навчально-методичного забезпечення
навчальної дисципліни розташовані на сайті:

<http://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/materiali-dlya-pidgotovki-aspirantiv-usih-spetsialnostej-z-kursu-svitoglyadni-ta-sotsiokulturni-osnovi-naukovo-tehnichnoyi-diyalnosti/>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література	
1.	Годзь Н. Б. Вступ до екологічної футурології [Текст]: Монографія / Н. Б. Годзь. – Харків : Видавець Олександр Савчук, 2017. – 572 с.
2.	В. І. Вернадський. Вчений. Мислитель. Громадянин. Праці вченого та література про нього з фондів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] : бібліогр. покажч. / уклад. Л. В. Беляєва, Л. С. Новосолова. - К. : НБУВ, 2003. - 260 с.
3.	Андрос О. Є. Охорона природи у місті: теорія, практичні поради, методичні рекомендації, менеджмент: Школа Молодого природоохоронця (2007; НПП "Гомільшанські ліси"; Харківщина ; Україна) : матеріали / О. Є. Андрос, К. Борисенко, Н. Шевченко, І. Ю. Парнікоза ; Авт.-упоряд. О. В. Василюк . – Київ : Національний екологічний центр України, 2007 . – 323 с. - Бібліогр.: с.322-323 . – На укр. яз.
4.	Андрос О. Є. Екологістські рухи в сучасному політичному процесі : автореф. дис ... канд. політ. наук: 23.00.02 / О. Є. Андрос . – Київ : Б.в., 2010 . – 19 с. – На укр. яз.
5.	Андрос О. Є. Екологістські рухи в сучасному політичному процесі / Олег Євгенійович Андрос ; Відп. ред. М.Д. Кляшторний . – Київ : Стилос, 2012 . – 205 с. - Бібліогр.: с.181-205 (279 назв) .
6.	Аргонов В. Ю. Искусственное программирование потребностей человека: путь к деградации или новый стимул развития? / В. Ю. Аргонов // Вопросы философии. – 2008. – №12. – С. 22–37.
7.	Вибрані наукові праці академіка В.І. Вернадського [Електронний ресурс] / Нац. акад. наук України, Комісія з наук. спадщ. акад. В. І. Вернадського, Нац. бібл. України ім. В. І. Вернадського, Ін-т іст. України. - К. : [б. в.], 2012
8.	Паславська А.П. Стратегія сталого розвитку [Електронний ресурс] / А. П. Паславська ; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Факультет біомедичних технологій. Кафедра екології. - К. : [б. в.], 2010. - 33 с.
9.	Базалук О. О. Криза системи «людина – природа» в умовах техногенної цивілізації та шляхи її подолання (соціально-філософський аспект) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / О. О. Базалук. – Київ, 2000. – 18 с.
10.	Баранец Н. Г. Конвенции и коммуникация в научном и философском сообществах / Н. Г. Баранец, О. В. Ершова, Е. В. Кудряшова. – Ульяновск : Изд. Качалин Александр Васильевич, 2012. – 180 с.
11.	Белл Д. Эпоха разобщенности : Размышления о мире XXI века / Д. Белл, В. Л. Иноземцев. – Москва : Центр исслед. постиндустр. о-ва, 2007. – 304 с.
12.	Бердяев Н. Человек и машина (проблема социологии и метафизика техники) / Н. Бердяев. – Москва : Знание, 1990. – 96 с.
13.	Бердяев Н. Новое средневековье : Размышление о судьбе России и Европы / Н. Бердяев. – Москва : Феникс – Пресс, 1991. – 81, [2] с.
14.	Футурологія інтелекту : Гіпотеза соціоінтелект. резонансу / ред.: С. П. Корецький. - К., 1999. - 18 с.
15.	Філософія. Антропологія. Екологія '2001. Ноосферна альтернатива та нові пізнавальні стратегії / ред.: В. Г. Табачковський, І. В. Бойченко; Ін-т філос. НАН України ім. Г.Сковороди та ін. . - К. : "Стилос", 2001. - 338 с.
16.	Будыко М. И. Глобальная экология / М. И. Будыко. – Москва : Мысль, 1977. – 327 с., с ил.
17.	Рудишин С. Філософські основи екологічної освіти: генезис, сучасні тенденції розвитку / С. Рудишин // Філософ. освіти. - 2011. - № 1/2. - С. 375-389. -
18.	Кузьменко В.Л. На порозі надцивілізації. Системний аналіз актуальних проблем сучасності. Соціальне прогнозування та футурологія / В. Л. Кузьменко, О. К. Романчук. - Л. : Універсум, 2001. - 152 с.

19.	Горбатенко В. Вікна в майбутнє: перспективи становлення галузевої футурології / В. Горбатенко // Політ. менеджмент. - 2010. - № 2. - С. 98-108.
20.	Василенко В. Н. Ноосферная футурология: мониторинг безопасности граждан глобального общества / В. Н. Василенко // Философия и общество. – 2012. – № 4. – С. 61–89.
21.	Вернер Т. Экология как эрзац-религия и вопрос её рациональной обосновываемости / Теобальд Вернер ; пер. с нем. А. Н. Круглова // Вопросы философии. – 2003. – № 12. – С. 93–99.
22.	Петрушенко О. Утопія та футурологія: різні способи передбачення майбутнього / О. Петрушенко // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". - 2012. - № 723. - С. 94-98.
23.	Назаренко М. С. Есхатологія та футурологія як два способи прогнозування історії / М. С. Назаренко // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. - 2010. - Вип. 52. - С. 26-31. -
24.	Гайнріх Д. Екологія: dvt-Atlas : Пер. с 4-го нім. вид. / Д. Гайнріх, М. Гергт. - К. : "Знання-Прес", 2001. - 287 с. -
25.	Корсак К. Погляд ноофутурології на науки і вищу освіту ХХІ століття / К. Корсак // Вища шк.. - 2014. - № 7. - С. 86-94.
26.	Ганелин В. Г. Что такое жизнь с точки зрения геолога : Перечитывая В. И. Вернадского / В. Г. Ганелин // Вопросы философии. – 2008. – № 6. – С. 66–81.
27.	Images of the future : the twenty-first century and beyond / edited by Robert Bundy Buffalo (N.Y.) : Prometheus, 1976. 239 p
28.	Футурологія інтелекту : Гіпотеза соціоінтелект. резонансу / ред.: С. П. Корецький. - К., 1999. - 18 с.
29.	Гільдебранд Д., фон. Що таке філософія? / Д. фон Гільдебранд ; пер. з англ. Ю. Підлісний. – Львів : Колесо, 2008. – 244 с.
30.	Круглов І. С. Екологія ландшафту (геоекологія): аналіз європейських та північноамериканських публікацій / І. С. Круглов // Укр. геогр. журн. - 2000. - № 2(30). - С. 62-66.
31.	Гладкий М. П. Трансформація смисложиттєвих орієнтирів за умов сучасної екологічної ситуації в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : 09.00.09 / М. П. Гладкий. – Київ, 2003. – 16 с.
32.	Кисельов М. М. Національне буття серед екологічних реалій [текст] / М. М. Кисельов, Ф. М. Канак; Центр практичної філософії. – Київ : Тандем, 2000. – 320 с.
33.	Кисельов М. М. Методологія екологічного синтезу: Єдність людино- та природоохоронних аспектів / М. М. Кисельов, В. С. Крисаченко, Т. В. Гардашук . – Київ : Наукова думка, 1995 . – 157 с. – НАН України, Ін-т філософії . – Библиогр. :с.145-156 .
34.	Yla Stasys Futurologija : ateities dvasia: MAS kursai Dainavoje 1979.XII.27-31 / Stasys Yla 1979.
35.	Лем С. Фантастика и футурология : в 2 кн. Кн. 1 / С. Лем ; пер. с пол. С. Н. Макарецва ; под ред. В. И. Борисова. – Москва : АСТ : Хранитель, 2008. – 591 с.
36.	Чернієнко, В. О. Філософія екології ідентичності людини / В. О. Чернієнко //Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія [Текст] / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; [редкол. : М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. - Харків : ХНПУ , 1994 - Вип. 45, ч. 1. - 2015. - 266 с. С .37-61
37.	Маркузе Г. Одновимірний людина : Дослідження ідеології розвинутого індустріального суспільства / Герберт Маркузе // Соціальна філософія : хрестоматія // упоряд. В. Лях ; пер. С. Кошарний, В. Курганський [та ін.]. – Київ, 1996. – С. 87–134.
38.	Forecasting : methods and applications / Spyros Makridakis, Steven C. Wheelwright, Rob J. Hyndman Rodyklès: New York : Wiley, 1998. p. 633-642.
39.	Матвійчук А. В Екологічне знання та його вплив на формування стилю мислення в сучасній науці : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 / А. В. Матвійчук. – Київ, 2001. – 20 с.

40.	Матеріали 6-тої Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми науки та освіти». – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. – 204 с.
41.	Маца К. О. Роль екологічного образования в формировании нового научного мировоззрения / К. О. Маца // Людина і довкілля. Проблема неоекології. – Харків, 2000. – С. 10–15.
42.	Мемфорд Л. Міф про машину. Техніка і розвиток людини : [пер. з англ.] / Льюїс Мемфорд // Соціальна філософія : хрестоматія // упоряд. В. Лях ; пер. С. Кошарний, В. Курганський [та ін.]. – Київ, 1996. – С. 58–86.
43.	Чигур, Р. Ю. Філософія екології як парадигма мислення людини ХХІ століття / Р. Ю. Чигур. - Гілея [Текст] : наук. вісн. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Укр. акад. наук ; [голов. ред. : В. М. Вашкевич]. - Київ : НПУ, 2004 - Вип. 78 (№ 11). - 2013. - 437 с. ,С.189-192
44.	Мизун Ю. В. Тайны будущего : Прогнозы на ХХІ век / Ю. В. Мизун, Ю. Г. Мизун. – Москва : Вече, 2000. – 592 с. – (Великие тайны).
45.	Бакка М. Т. Екологія та захист ноосфери : Навч. посіб. / М. Т. Бакка, О. А. Пирський; Житомир. інж.-технол. ін-т. - Житомир : РВВ ЖІТІ, 1998. - 236 с.
46.	Васюта О. А. Екологія і політика : У 2 т. Т. 1 / О. А. Васюта, С. І. Васюта, Г. Г. Філіпчук. - Чернівці : Зелена Буковина, 1998. - 424 с.
47.	Корабльова А. І. Екологія: взаємовідносини людини і середовища / А. І. Корабльова. - Д. : Поліграфіст, 1999. - 253 с.
48.	Чайка В. Є. Урбоекологія : Підруч. для студ. / В. Є. Чайка. - Вінниця, 1999. - 368 с.
49.	Некос В. Ю. Формування неоекології – результат дії закону спадкоємного оновлення наукового знання / В. Ю. Некос // Людина і довкілля. Проблема неоекології. – Харків, 2000. – Вип. 1. – С. 5–9.
50.	Тоффлер О. Третя хвиля : пер. з англ. / Олвін Тоффлер // Сучасна зарубіжна соціальна філософія : хрестоматія / упоряд. В. Лях. – Київ, 1990. – С. 275–279.
51.	Тоффлер Э. Шок будущего: пер с англ. / Элвин Тоффлер. – Москва : АСТ : АСТ Москва, 2008. – 557, [3] с.
52.	Фомичев А. Н. Проблемы концепции устойчивого экологического развития : Системно-методологический анализ / А. Н. Фомичев. – Москва : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 216 с.
53.	Шкода В. В. Вступ до правової філософії / В. В. Шкода. – Харків : Фоліо, 1997. – 223 с.
Допоміжна література	
54.	Ретрофутуризм [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ru.Wikipedia.org/wiki/ретрофутуризм (дата обращения 22.10.2017). – Название с экрана.
55.	Ретрофутурология – наука о сбывшихся предсказаниях [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://twitter.com/RadioVAN/status/164932895671201792 (дата обращения 22.10.2017). – Название с экрана.
56.	Дуднікова І.І. Теоретико-методологічний аналіз філософії як нового наукового напрямку / Ш.Ш. Дуднікова // Гуманітарний вісник ЗДІА 2010.Вип. 43. С.144-151 [Электронный ресурс]. https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/VISNIK_43_18.pdf – Название с экрана.
57.	Екологія і ресурси : Зб. пр. Укр. ін-ту дослідж. навколиш. середовища і ресурсів / ред.: В. Я. Шевчук; Рада нац. безпеки і оборони України. - К. : ЗАТ "Ей-Бі-Сі", 2001. - 234 с.
58.	Табачковський В. Г. Людина в цивілізації ХХІ століття: проблема свободи / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Т. В. Лютий, Г. Іванович Шалашенко, Є. І. Андрос, Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України . – Київ : Наукова думка, 2005 . – 270 с. - Бібліогр. наприкінці розд.
59.	Наукові записки Національного університету "Києво-Могилянська академія". Т. 29. Біологія та екологія / ред.: В. С. Брюховецький. - К., 2004. - 76 с.

60.	Trampe W. Ökologische Linguistik : Grundlagen einer ökologischen Wissenschafts- und Sprachtheorie / W. Trampe. – Opladen : Westdeutscher Verlag, 1990. – 245 p.
61.	Tsibris E. J. Economic valuation of environmental resources: need for ethical considerations / Evangeline J. Tsibris // Philosophy and ecology : Greek philosophy end the environment / edited by Konstantine Boudouris and Kostas Kalimtzis. – Athens, 1999. – Vol. 2. – P. 207–212.
62.	Turner D. P. Thinking at the global scale / D.P. Turner // Global Ecology and Biogeography. – 2005. – Vol. 14, № 6. – P. 505–508.
63.	Turney J. The rough guide to the future / J. Turney. – London : Rough Guides, 2010. – 366 p.
64.	Ulanowicz R. E. Ecology, the ascendent perspective / R. E. Ulanowicz. – New York : Columbia University Press, 1997. – 201 p.
65.	Valera L. Human ecology and environmental ethics / L. Valera // Acta Philosophica. – 2015. – Vol. 24, № 1. – P. 191–201.
66.	Victora C. G. Epidemiology and futurology - why did Rothman get it wrong? / C. G. Victora // International Journal of Epidemiology. – 2007. – Vol. 36, № 4. – P. 712–713.
67.	Wakeman R. Practicing utopia: an intellectual history of the new town movement / R. Wakeman. – Chicago ; London : The University of Chicago Press, 2016. – 376 p.
68.	Weisman A. The world without us [Electronic resource] / Alan Weisman. – Access mode: http://www.worldwithoutus.com/about_author.html (date of treatment 23.10/2017). – Name from screen.
69.	Шапуров О.О. Сучасні інновації : форсайт дослідження та екфутурологія / О.О. Шапуров // Науковий вісник Херсонського державного університету Сер. Економічні науки, вип. 20, Ч.2. 2016 р., С. 118-120. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_20%282%29_31
70.	Степанова К.В. Методи форсайту у економіко-екологічному прогнозуванні морської діяльності / К.В.Степанова // Еконо-мічні інновації.– 2014.– №58.– С. 321–325.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

<http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого

<http://dnrb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені

В.О.Сухомлинського

<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича

<http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені

М.П.Драгоманова

<http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»

<http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека

<http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека

<https://www.libr.dp.ua> Дніпровська обласна універсальна наукова бібліотека імені

Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія

<https://www.nlb.by> Національная библиотека Беларуси

<http://csl.bas-net.by> Центральная научная библиотека имени Я. Коласа НАН Беларуси

<https://library.bsu.by> Фундаментальная библиотека Белорусского государственного университета

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/> Електронна бібліотека філософії

<https://pidruchniki.com/filosofiya/> Філософська навчальна література online